

Tematikus összeállítás

ÉRDEKTELENEK-E A MAGYAR FIATALOK? AZ IFJÚSÁGI TÁRSADALOM SZOCIOLÓGIAI ÉS POLITIKATUDOMÁNYI MEGKÖZELÍTÉSEIRŐL

ARE YOUNG HUNGARIANS UNINTERESTED? SOCIOLOGICAL AND POLITICAL SCIENCE APPROACHES TO YOUTH SOCIETY

VENDÉGSZERKESZTŐ: SZABÓ ANDREA

BEVEZETŐ

INTRODUCTION

Szabó Andrea

PhD, habil., igazgató, HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet, Budapest
adjunktus, Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest
Szabo.Andrea@tk.hu

Az alábbi öt rövid, originalis tanulmányból felépülő összeállítás két fő kérdéssel foglalkozik: milyen megközelítések mentén vizsgálhatók a 21. században a fiatalok, másrészt, hogy miként gondolkodnak és cselekszenek a gyakran apolitikussággal és passzivitással vádolt magyar ifjak. Fiatalok alatt az ifjúságszociológia hagyományosan a 15 és 29 éves életkori csoportba tartozókat érti. Szociológiai szempontból az ifjúsági életszakasz kezdete összekapcsolódik az alapfokú képzési szintből a középszintű képzésbe való átlépéssel, a vége pedig a felnőtt társadalomra jellemző feladatokhoz, szerepekhez tapad: a munkaerőpiaci beilleszkedéshez, az önálló életkezdéshez és a családalapításhoz.

A tanulmányokat olyan szerzők jegyzik, akik a hazai ifjúságkutatás különböző nemzedékeit és iskoláit reprezentálják. Ennek megfelelően a szerzők felkérésekor törekedtünk arra, hogy fővárosi és vidéki, kezdő és tudományos pályafutása második szakaszában lévő, elméleti és kvalitatív/kvantitatív szociológiai tudás-

sal rendelkező, akadémiai és/vagy egyetemi kutató egyaránt legyen az ifjúságról gondolkodók között. Az ifjúságkutatásnak ugyanis komoly hagyományai, nagy elődei vannak Magyarországon. A társadalomtudományok azon diszciplinájához tartozik, amely relatíve hamar intézményesedett, a rendszerváltást követően pedig a különböző nemzedékek folyamatában fenntartották a Gazsó Ferenc, Gábor Kálmán vagy éppen Somlai Péter nevével jelzett tudományterület legjobb hagyományait (Bauer et al., 2011; Székely, 2022).

Ehhez kapcsolódik egy Európában is egyedülálló, 2000 óta, négyévente megszervezett ifjúságkutatási program (a továbbiakban és a cikkekben nagymintás ifjúságkutatás), amelynek kezdeményezői a fenti hagyományokat vették figyelembe. A nagymintás, 8000-8000 fős ifjúságkutatások a 15–29 éves magyar fiatalokat reprezentálják korra, nemre, településtípusra és iskolai végzettségre tekintettel, és trendszerűen mutatják azokat a változásokat, amelyek 2000 és 2020 között bekövetkeztek a vizsgált korosztályban. De az elmúlt években több olyan, akár hibrid módszertannal is dolgozó kutatás is szerveződött (Aktív Fiatalok Magyarországon, MTA Post-Covid-kutatás, az Ifjúságkutató Intézet vizsgálatai), amely szintén méltó arra, hogy egy reprezentatív ifjúsági összeállításban megjelenjen (lásd Szabó, 2015; Böcskei et al., 2023).

Az ifjúság vizsgálata ugyanis tudományos kihívásokkal teli folyamat. Valójában már a kutatás tárgyának meghatározásakor is komoly dilemma előtt áll a kutató, hiszen egy folyton, sőt gyorsuló ütemben változó, ezért fluid határokkal rendelkező életkori csoportról beszélhetünk. A 21. században az egyéni életutak változatossága olyan beláthatatlanul széles, hogy az ifjúságkutató szakma egyre inkább azon a véleményen van, nem egy magyar ifjúsági társadalomról, hanem fiatalok különböző rétegeinek egymással csak helyenként érintkező halmazairól beszélhetünk. Ilyen körülmények között nem a fiatalok gondolkodásmódjának, életmódjának vagy magatartásmódjának a különbözőségeit érdemes vizsgálni, ez ugyanis tényszerű, sőt talán evidencia, hanem a kutatói kihívás az, hogy megmússuk a hasonlóságok mintázatait.

Ennek egyik lehetséges megközelítése a generációs tematika beemelése az ifjúságszociológiába. Az első két tanulmány éppen ezt teszi. Böcskei Balázs és szerzőtársai, valamint Székely Levente arra a következtetésre jutnak, hogy lehet a fiatalokat generációs alapon vizsgálni, ha kellő tudományos óvatossággal és kellő távolságtartással jár el a kutató. Míg az első tanulmány azt elemzi, hogy beszélhetünk-e Covid-generációról, a második a csendes generáció koncepcióját igyekszik alátámasztani.

A harmadik, a Bauer Béla és Déri András által írt szöveg, a digitalizációról és az ahhoz való elsődleges hozzáférésről gondolkodik. Nyilvánvaló ugyanis – és ez a kérdés mind az öt tanulmányban megjelenik –, hogy a 21. század fiataljainak legtermészetesebb közege épp az *online* világ, így az ahhoz való hozzáférés egyenlőtlensége hosszú távon meghatározza az abból kimaradók sorsát.

A negyedik és ötödik tanulmány olyan területet vizsgál, amely gyakran kapcsolódik össze a közbeszédben sztereotípiákkal. Jelesül azzal, hogy a magyar fiatalok apolitikusak, passzívak, és érdektelenek a demokráciával szemben. Murányi István, illetve Oross Dániel szerzőtársaival igyekeznek árnyalni az igencsak túlzó általánosítást tartalmazó ifjúságképet.

A fenti leírások is jelzik, hogy az összeállításban található öt tanulmány tematikailag egymásra épül, felvetéseik és következtetéseik a magyar fiatalokkal kapcsolatos szélesebb és árnyalt tudást kívánják segíteni.

IRODALOM

- Bauer Béla – Németh Adél – Szabó Andrea (2011): Adalékok a magyar ifjúságkutatás történetéhez. In: Bauer Béla – Szabó Andrea (szerk.): *Arctalan (?) nemzedék: Ifjúság 2000–2010*. Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, 295–314. https://barankovics.hu/_f/honlapra/arctalan-nemzedek-1.pdf
- Böcskei Balázs – Fekete Mariann – Nagy Ádám et al. (2023): *A maszkon túl: Generációs koronavírus- és válságmegélések vizsgálata több kutatási módszer együttes alkalmazásával*. Budapest: Gondolat Kiadó
- Szabó Andrea (2015): *Az egyetemisták és főiskolások Magyarországon, 2015*. Budapest: Belvedere Meridionale. https://real-eod.mtak.hu/9452/1/Szabo_Andrea-2015-Egyetemistak_ese_foiskolasok_Mo-n.pdf
- Székely Levente (2022): Bevezetés – Az ifjúság kutatása Magyarországon. In: Székely Levente (szerk.): *HorizontOn: Aktuális kérdések a magyarországi fiatalok élethelyzetéről és életmódjáról*. Budapest: Mathias Corvinus Collegium, 5–21. https://unp.hu/hir_docs/262_horizonton_2022_web_pages.pdf